

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

jun 2022. godine

Bilten broj 6/2022

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	4
Očekivanja od novog saziva Narodne skupštine i prioriteta za borbu protiv korupcije	4
Saopštenja.....	7
Neopravdani zastoj u pripremi zakona	7
Inicijative i analize.....	8
Odloženi izbori u Velikom Trnovcu – finansijske posledice	8
Mediji	10
Nezavisno mišljenje na polzu građana.....	10
Kako su sklapani poslovi za usluge obezbeđenja vakcinalnih punktova.....	13
Na medicinsku opremu potrošene stotine miliona evra, revizija i dalje nema	14

Aktivnosti

Predstavnici TS su učestvovali na panelima održanim od 20. do 24. juna u okviru Samita Transparency International koji je i ove godine održan preko on-line platforme. Između ostalog, programski direktor TS, Nemanja Nenadić je učestvovao u raspravi na panelu koji je posvećen istraživanjima u oblasti korupcije i transparentnosti, kao i na panelu koji je bio posvećen radu TI u Ukrajini u uslovima aktuelnog rata.

Programski direktor TS, Nemanja Nenadić učestvovao je 23. juna na konferenciji u Sarajevu, na kojoj je Transparency International BiH obeležio međunarodni dan uzbunjivača. Nenadić je predstavio [uporednu analizu](#) tri zakona iz BiH koji uređuju zaštitu prijavitelja korupcije i Zakona o zaštiti uzbunjivača iz Srbije. U analizi su date preporuke za unapređenje pravnog okvira u BiH, a pre svega proširenje zaštite uzbunjivača, bez obzira na to na koje nepravilnosti ukazuju. Imajući u vidu pozitivne ocene koje je Zakon iz Srbije dobio u međunarodnim istraživanjima, Nenadić je naročito upozorio na pojedine slabosti u zakonskim rešenjima iz tog zakona (odsustvo sistema za praćenje, nedovoljna zaštita u slučaju obelodanjivanja informacija koje su označene kao tajne i drugo).

Programski direktor TS 14. juna je učestvovao na sastanku u Delegaciji EU, organizovanom u kontekstu pripreme novog izveštaja Evropske komisije za Srbiju, koji je bio posvećen pitanjima pravosuđa i borbe protiv korupcije, a 17. juna na sastanku koji je organizovao ambasador EU u Srbiji, N.J.E. Emanuel Žofre, a koja je bila posvećena dijalogu o ekonomskim pitanjima od značaja za evropske integracije (javne nabavke, državna pomoć)

Predstavnik TS Miloš Đorđević učestvovao je na konferenciji koju je organizovala SHARE Fondacija, a čija je tema bilo predstavljanje analize online izborne kampanje. Između ostalog, Đorđević je ukazao na neadekvatnost metodologije kojom se u izveštaju o troškovima kampanje beleži potrošnja sredstava na online medije.

Zlata Đorđević i Zlatko Minić održali su, u okviru projekta podrške lokalnim samoupravama za izradu lokalnih antikorupcijskih planova, za formiranje lokalnih antikorupcijskih foruma i za sprovođenje LAP-ova, odnosno izradu akata predviđenih merama, sastanke sa radnim grupama opština Sokobanja i Golubac, koje su počele izradu novih LAP-ova.

Na konferenciji „Demokratija: minimalni konsenzus“, koju je 28. juna organizovala CRTA, programski direktor Transparentnosti, Nemanja Nenadić je učestvovao na panelima koji su bili posvećeni izborima i potrebnim reformama u izbornom zakonodavstvu. Nenadić je učesnicima predstavio pojedine nalaze monitoringa koji je za ove izbore sprovela TS, kao i preporuke za unapređenje propisa i prakse u vezi sa finansiranjem izborne kampanje (naročito u vezi sa raspodelom budžetskih sredstava, kontrolom i transparentnošću), u vezi sa uočavanjem i kažnjavanjem kršenja pravila (potreba za zaštitom uzbunjivača

i proaktivnim postupanjem tužilaštva), a davao je predloge i u vezi sa drugim pitanjima (npr. prikupljanje potpisa za podršku izbornoj listi i kandidatu).

Zlata Đorđević i Zlatko Minić održali su 26. juna, u okviru projekta Međunarodnog republikanskog instituta „IRI - ELLA program za lokalne lidere“, predavanje na temu transparentnosti lokalne samouprave i participacija građana, grupi od 20 predstavnika stranaka koji učestvuju u ovom programu.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radilo je i tokom juna. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno dobiti potrebna obaveštenja, na broj 069 1978 158 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

U junu smo imali 122 objavljene vesti o našim aktivnostima ili izjave predstavnika TS.

Na sajt TS postavili smo nekoliko [inicijativa i analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima je i inicijativa Upravnom inspektoratu Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu da sprovede nadzor nad primenom Zakona o elektronskoj upravi.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Očekivanja od novog saziva Narodne skupštine i prioriteti za borbu protiv korupcije

30. juna 2022.

Očekivanja

Za novi saziv Narodne skupštine, koji će u skupštinske klupe sestri možda i čitava tri meseca nakon održanih izbora, zna se jedino to da će bolje predstaviti podršku koji pojedini politički subjekti uživaju u biračkom telu od većine, a možda i svih prethodnih saziva. Tome je doprinelo snižavanje izbornog praga sa 5 na tri posto dobijenih glasova, mogućnost koju su po prvi put iskoristile i opozicione stranke, nakon bojkota izbora iz 2020. kada su važila ista pravila. Zahvaljujući toj promeni, tri liste, koje zajedno imaju preko 12% glasova, imaće svoje narodne poslanike (Moramo, Zavetnici i Dveri), dok bi se po starim pravilima njihovi glasovi prelili drugim strankama. Ipak, u Skupštini neće biti predstavljena volja oko 7% birača koji su glasali u aprilu 2022.

I pored toga što je već dugo nesumnjivo poznata raspodela 249 od ukupno 250 mandata, još uvek se ne zna ko će sve činiti buduću skupštinsku većinu. Trenutno se spekulise oko mogućnosti da tu većinu čini lista Aleksandra Vučića, u koaliciji sa svim dosadašnjim partnerima (SPS, manjinske liste), samo sa SVM ili pak sa nekim delovima dosadašnje opozicije koja je izašla na izbore pod nazivom Ujedinjeni za pobedu Srbije. Od konačnog političkog dogovora zavise i realna očekivanja od novog saziva parlamenta. Ranija iskustva, naročito ona koja se

odnose na sazive iz 2016. i 2020, ukazuju na mogućnost da Skupština nastavi da deluje pre svega kao bojište na kojem se članovi vladajuće većine nadmeću u odbrani starog-novog predsednika države od stvarnih ili izmišljenih napada i u kojem prostor opozicije za obrazlaganje predloga maksimalno suzbijaju objedinjavanjem diskusija o nepovezanim tačkama i podnošenjem amandmana da bi se „pojelo vreme“ za stvarnu debatu. Moguće je da bi ove pojave bile manje zastupljene ukoliko stara vlast postigne politički dogovor sa dosadašnjim glavnim oponentima, i generalno, ako usled promenjenog globalnog odnosa snaga bude težila da se prikaže kao privrženija evropskim vrednostima.

Kakva god bude bila parlamentarna većina, izvesno je da će skupštinske rasprave biti raznovrsnije, da će biti podneto znatno više predloga zakona i amandmana od strane opozicije, da će rasprave na odborima biti sadržajnije, uključujući i one koje se tiču izveštaja nezavisnih državnih organa, da će predstavnici Vlade morati da odgovore na više pitanja o svom postupanju i najzad, da će građani i udruženja koja prate pojedine oblasti imati više mogućnosti da pokrenu pojedina pitanja preko narodnih poslanika. U vezi sa tim, značajne novine u radu novog saziva Skupštine mogu da donesu narodne inicijative, koje se prema odredbama novog Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi moraju izneti pred narodne poslanike.

Prioriteti za borbu protiv korupcije

Koalicija prEUgovor je objavila detaljnu listu prioriteta za novu Vladu i novi saziv Narodne skupštine.[1] Transparentnost Srbija, članica ove koalicije, iznosila je slične predloge i za brojne

ranije skupštinske sazive[2], a mnogi od njih se ponavljaju, jer u praksi nisu realizovani. Osnovni prioriteti se odnose na pravnu sigurnost, javnost i participativnost odlučivanja, poštovanje uloge nezavisnih organa i razmatranje izveštaja o radu. Između ostalog, Skupština bi trebalo da u potpunosti napusti praksu donošenja „autentičnih tumačenja“ koja retroaktivno menjaju značenje zakonskih odredaba i da donosi „posebne zakone“ za jednokratnu upotrebu. Skupština ne bi trebalo da odlučuje o predlozima zakona koji nisu prošli adekvatnu javnu raspravu ili za koje nije dobijeno mišljenje nadležnih organa (npr. mišljenje Agencije kada je reč o rizicima od korupcije), kroz javna slušanja bi trebalo da razmotri efekte primene najvažnijih zakona i potrebu da se donesu novi, na svojim internet stranicama bi trebalo da objavljuje sve podnete amandmane, kao i podatke o kontaktima sa registrovanim i neregistrovanim lobistima, da unapredi pravila o Etičkom kodeksu i primeni ih blagovremeno u svakom slučaju, da obaveže Vladu na koji način će da reši probleme na koje ukazuju nezavisni državni organi u svojim izveštajima i da poziva na odgovornost Vladu kada to ne učini, da u otvorenom postupku bira čelnike nezavisnih institucija, da razmatra izveštaje o radu Vlade i da utvrdi odgovornost za odstupanja prilikom realizacije planova i budžeta.

Dalje, Skupština bi trebalo da odobrava zakone kojima se dodeljuje državna pomoć privredi ili građanima, jedino ako su unapred postavljeni jasni i relevantni kriterijumi za dodelu sredstava, ukoliko su objavljene sve bitne odluke i ukoliko je obezbeđen nadzor nad postupanjem organa vlasti koji dodeljuju državnu pomoć, kao i nadzor nad ispunjavanjem obaveza primalaca takve pomoći.

Skupština bi takođe (a ne Vlada) trebalo da usvoji novu Nacionalnu antikorupcijsku strategiju i da raspravlja o izveštajima povodom sprovođenja aktuelnih planskih dokumenata u ovoj oblasti (npr. o delu godišnjeg izveštaja Agencije za sprečavanje korupcije koji se odnosi na AP 23, potpoglavlje „borba protiv korupcije“).

Skupština bi trebalo da usvoji izmene propisa koje bi obezbedile prekid prakse kupovine medijskog uticaja ili rasipanja javnih sredstava kroz nabavke medijskih usluga. U oblasti javnih nabavki i javno-privatnih partnerstava, Skupština ima mogućnost da zaustavi aktuelnu praksu dogovaranja najvrednijih javnih radova kroz međudržavne sporazume ili posebne zakone (umesto primenom Zakona o javnim nabavkama i Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama), ali i da unapredi odredbe i primenu samog Zakona o javnim nabavkama (npr. za početak da organizuje javno slušanje povodom izveštaja Kancelarije za javne nabavke o monitoringu).

Glavni zadatak Skupštine na početku njenog rada će biti donošenje pravosudnih zakona i rešavanje onih pitanja koja su ostala nedorečena u ustavnim amandmanima. Glavni ciljevi tu moraju da budu smanjenje prostora za diskreciju prilikom izbora članova pravosudnih saveta i obezbeđivanje maksimalne javnosti rada tih organa.

Nedovoljni rezultati u gonjenju korupcije takođe iziskuju aktivniju Skupštinu, koja će dopuniti i precizirati propise i stvoriti uslove da javni tužioci veći broj slučajeva korupcije gone proaktivno[3].

Kada je reč o međunarodnim obavezama Srbije, uskoro se očekuje objavljivanje novog

izveštaja i preporuka GRECO (peti krug evaluacije). S obzirom na ogromna kašnjenja i narušavanje ugleda zemlje povodom preporuka iz prethodnog kruga (iz 2015, još uvek delom neispunjene), aktivan nadzor Skupštine od samog početka bi mogao da bude od pomoći da se obaveze izvrše na vreme. Bitnu ulogu u tome, pored stalnih skupštinskih odbora, mogao bi da ima i nacionalni ogranak GOPAC, u čiji rad treba da se uključe predstavnici novih parlamentarnih grupa.

Najzad, imajući u vidu da su reforme izbornog zakonodavstva i 2020. i 2022. bile vršene u poslednji čas pred izbore, dijalog o promeni tih propisa bi trebalo otpočeti odmah. Taj dijalog treba da bude otvoren ne samo za stranke, već i za sve druge relevantne subjekte (državni organi, nevladine organizacije koje prate pojedine aspekte izbornog procesa), a mogao bi da otpočne organizovanjem javnog slušanja povodom izveštaja ODIHR o aprilskim izborima.

Saopštenja

Neopravdani zastoј u pripremi zakona

9. juna 2022.

Peti krug evaluacije GRECO: Važne preporuke i šansa da se ovaj put ispune u roku. Transparentnost Srbija ukazala je danas da ministarstva od februara nisu organizovala javnu raspravu ni o jednom nacrtu zakona, iako već postoje značajna kašnjenja u ispunjavanju obaveza iz strateških dokumenata, uključujući Akcioni plan za Poglavlje 23 i Medijsku strategiju.

"Tehnička vlada" se može zato smatrati samo kao izgovor za nerad i neispunjavanje obaveza, naročito kada je reč o zakonodavnim aktivnostima koje su planirane u strateškim aktima. Naime, zakonska ograničenja postoje samo kada je reč o upućivanju predloga zakona u skupštinsku proceduru, ali ni na koji način nije zabranjeno da ministarstva pripremaju nacрте zakona i da u vezi sa njima organizuju javne rasprave.

Prema podacima sa Vladinog portala eKonsultacije od dana raspisivanja izbora (15.2.2022), pa do 8.6.2022, na javnu raspravu nije bio iznet ni jedan nacrt zakona. Tokom prethodna četiri meseca javna rasprava je započeta o nekoliko planskih dokumenata (nacrt Strategije za mlade, Akcioni plan za sprovođenje Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja i predlog Akcionog plana za sprovođenje Strategije za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva), kao i o jednom dokumentu druge vrste - Odluka o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namene. Poređenja radi, tokom 2021. je na ovom Vladinom portalu, kao i na prethodno korišćenom bilo oglašena javna rasprava o ukupno 28 nacрта zakona i planskih dokumenata.

Ovo je jedan od značajnih pokazatelja da će neophodne reforme u Srbiji u prvoj polovini 2022. godine, ali verovatno i u njenom nastavku kasniti ne samo zbog toga što usled ponovljenih izbora na jednom biračkom mestu kasni konstituisanje Narodne skupštine i izbor nove Vlade, već i zato što aktuelna administracija nije pripremila i iznela na javnu raspravu nacрте o kojima bi buduća Vlada i Skupština mogli da se izjasne.

Između ostalog, u planskim dokumentima su već dugo predviđene izmene Zakona o javno-privatnim partnerstvima i koncesijama i izmene Krivičnog zakonika, a u Medijskoj strategiji donošenje i izmena nekoliko zakona (između ostalih, i Zakona o javnim nabavkama u vezi sa medijskim uslugama).

Inicijative i analize

Odloženi izbori u Velikom Trnovcu – finansijske posledice

25. juna 2022.

Odlaganje završetka izbora ima i imaće neposredne finansijske efekte za partije. Dodatno, već sada je imalo za posledicu da transparentnost finansiranja kampanje za izbore 2022. bude manja nego u slučaju svih kampanja u prethodnih deset godina.

Odlukom Upravnog suda o ponavljanju izbora u Velikom Trnovcu kod Bujanovca, Koalicija Albanaca doline dobila je četvrtu priliku da dosegne do broja glasova koji je potreban za ulazak u parlament, a koji joj je 3. aprila izmakao uglavnom zbog toga što su njihovi konkurenti unutar istog biračkog tela dobili oko jedne četvrtine glasova Albanaca. Odlaganje proglašenja rezultata izbora, početka rada novog saziva Skupštine i Vlade očigledno ide na ruku Vučiću koji vaga s kim će i kada će SNS da formira vladu i da li će i kada će da donese mere usaglašavanja spoljne politike sa EU, jer ima savršeno formalno pokriće za odlaganje tih odluka. Predstavnici opozicije koja nikako da zauzme mesto u poslaničkim klupama grubo su optužili Upravni sud zbog ove odluke, dok Vučić optužuje opoziciju da je kriva zbog toga što na izbore mogu da se ulažu „beskrajni i beskonačni prigovori“. Ne vredi trošiti reči da bi se pokazalo koliko je besmisleno da bilo koji predstavnik vladajuće koalicije, koja je sa 97% podrške u skupštini izglasala izborni zakon, optužuje nekog drugog za njegov sadržaj, a pogotovo da to čini predsednik države koji je taj zakon proglasio. Jednako je neprimereno što radi opozicija – kritikujući sudsku odluku samo na osnovu njenog efekta, umesto da to čini ukazujući na eventualnu različitu primenu propisa od strane suda u sličnim situacijama (ako je to slučaj).

Odlaganje završetka izbora ima i imaće neposredne finansijske efekte za partije. Dodatno, već sada je imalo za posledicu da transparentnost finansiranja kampanje za izbore 2022. bude manja nego u slučaju svih kampanja u prethodnih deset godina.

Kod samog ponavljanja izbora neposredno su sukobljeni interesi dve izborne liste. Formalno, od nekoliko stotina glasova iz Velikog Trnovca trenutno zavisi da li će u skupštinske klupe sestri Dragan Vulić, diplomirani ekonomista iz Kraljeva, kao 32. na listi SPS-JS ili diplomirani pravnik Šaip Kamberi, kao prvi sa liste KAD.

Kad je reč o novcu, od ishoda izbora neposredno zavisi da li će SPS-u ili Koaliciji Albanaca pripasti 2.378.077 dinara iz budžeta za finansiranje kampanje. Međutim, tu nije kraj. Iako je trenutno nepoznata destinacija samo ovih 20 hiljada evra, sve partije koje su učestvovala na aprilskim parlamentarnim izborima, umesto da su novac na koji imaju pravo dobile pre dva i po meseca, još uvek čekaju na raspodelu nespornih 592 miliona dinara, to jest blizu 4,7 miliona evra! Štaviše, ne čekaju samo partije, već i njihovi pružaoci usluga za kampanju. Takva situacija nesrazmerno više pogađa one liste koje su tek sada postale

parlamentarne, ali još uvek nisu ostvarile pravo na budžetske dotacije po osnovu zastupljenosti u skupštini.

Još više od partijskih ugroženi su interesi građana – umesto da 30 dana nakon izbora saznaju iz kojih izvora su finansirane kampanje i na šta je potrošen novac (dakle, početkom maja), to će, u najboljem slučaju, saznati tek krajem jula. Ne samo da će izveštaji biti objavljeni kasnije nego što bi trebalo, već je odlaganje roka donelo i dodatno vreme da se ti izveštaji „uštimuju“ tako da ne ostane nikakav višak koji bi se vratio u budžet.

Situacija kada prelazak cenzusa zavisi od odluke veoma malog broja birača povećava rizik od kupovine glasova. To, naravno, nije dopušteno, i ne mora da znači da će bilo ko podmićivati birače u Velikom Trnovcu, ali je činjenica da je rizik da do toga dođe značajno veći na izolovanim nego na opštim izborima, jer za tako nešto postoje značajno veći interes i sredstva, uz jednak stepen nezainteresovanosti ključnih državnih organa da takve pojave spreče.

Pored ovih 20 hiljada evra za finansiranje kampanje, KAD će, ukoliko pređe cenzus moći da računa i na oko 46 hiljada za finansiranje svog redovnog rada svake godine, odnosno oko 185 hiljada evra za četiri godine. Drugim rečima raspodela nekih 200 hiljada evra zavisi od načina izbora i glasanja nešto više od 600 birača – hipotetički, partija ima interes da investira 330 evra po jednom potrebnom biraču za ostvarivanje cilja. Međutim, KAD nije jedina politička grupacija čiji je finansijski interes koncentrisan oko izborne odluke Velikotrnovčana. Kada je reč o SPS-JS, pored 20 hiljada evra neposredne koristi od očuvanja poslaničkog mandata, u opticaju je još oko 23 hiljade evra razlike u finansiranju u naredne četiri godine.

Da bi ostvarila povoljan rezultat za sebe, ova koalicija bi trebalo da uveri veoma mali deo birača da ne izađu na izbore ili da zaokruže bilo koga osim KAD. Na primer, na treće glasanje je izašlo ukupno 618 ljudi na tom biračkom mestu, od čega je KAD za pobedu bilo potrebno 610; na drugom glasanju ih je bilo 697, a na prvom svega 254.

Mediji

Nezavisno mišljenje na polzu građana

Vreme, Robert Sepi, 2. juna 2022.

Da zahtevi za slobodan pristup informacijama od javnog značaja mogu da predstavljaju neugodnost za organe javne vlasti, odavno je opštepoznata stvar. Iznenadjenje je, ipak, to što je jedan običan zahtev bacio sasvim novo svetlo na rad Višeg javnog tužilaštva u Beogradu. Običan, jer su zahtevom od tužilaštva samo tražene informacije i kopije dokumenata na osnovu kojih se može videti koje radnje je preduzelo i koje dokumente i izjave je prikupilo pre nego što je došlo do zaključka “da nema osnova za postupanje javnog tužilaštva po podnetoj inicijativi i osnova za podnošenje tužbe u parničnom postupku”. Inicijativa koju pominje tužilaštvo jeste Inicijativa za utvrđivanje ništavosti ugovora o zajedničkoj izgradnji zgrade železničke stanice “Beograd centar”, parkinga i zajedničkih komercijalnih sadržaja, daleko poznatije kao železnička stanica “Prokop”.

Teško je odlučiti šta izaziva više zebnje u rešenju koje je povodom opisanog zahteva, s proleća prošle godine, donelo pomenuto tužilaštvo. Da li to što tužilaštvo ne zna tačan naziv propisa koji bi trebalo da je njihova “sveta knjiga”, već ga pogrešno označava kao Zakon umesto Zakonik o krivičnom postupku? Ili to što ga, uprkos tome, oseća dovoljno bliskim i poznatim da ne nalazi za shodno da građanima navede ili precizira, umesto uopštenog pozivanja na njegove neimenovane odredbe, koji član je primenilo u konkretnom slučaju?

Ili je to ipak činjenica da sa namerom ne pravi razliku između inicijativa, molbi, pritužbi, predloga i drugih podnesaka državnih organa, pravnih lica i građana, koji se zavode u evidenciju tzv. “KTR” upisnika od krivičnih prijava koje se evidentiraju u tzv. “KT” upisniku?

Ukoliko bi takvo postupanje postalo uobičajena praksa u radu tužilaštva, eventualne štetne posledice mogle bi podjednako da “pogode” kako lica kojima se tužilaštvo “bavi”, tako i one koji sa tužilaštvom na tom poslu sarađuju. Kada je reč o javnosti i onima koji se “bave”javnošću rada tužilaštva, malo je nedostajalo da štetne posledice nastupe odmah. A gore opisani propusti tužilaštva bili bi, rečnikom krivičnog prava rečeno, samo pripreme radnje. Njihov smisao bio je da pruže opravdanje i daju legalitet pokušaju tužilaštva da pravo javnosti da zna, koje pripada svima, selektivno ograniči i svede na pravo nekih da saznaju, na način i pod uslovima koje određuje tužilaštvo.

INTERESOVANJE JAVNOSTI I LIČNO INTERESOVANJE

Tužilaštvo je pomenuti zahtev odbilo sa obrazloženjem da informacija koju je tražilac zahtevao svakako "nije predmet interesovanja javnosti već predmet njegovog ličnog interesovanja, zbog čega se ne može smatrati informacijom od javnog značaja". Razrađujući dalje svoju tezu, tužilaštvo je ukazalo da "tražilac informacije može, kao podnosilac krivične prijave (?!), da, u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku, izvrši uvid u spise konkretnog predmeta, ali da to svoje pravo do dana odbijanja zahteva nije iskoristio".

Za sada, prepreku daljem kršenju prava na javnost informacija postavio je Poverenik za informacije od javnog značaja svojom odlukom po žalbi. Zahvaljujući tužilaštvu, Poverenik je dobio i iskoristio priliku da razmotri probleme sa kojima se građani suočavaju prilikom ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja i u krivičnom postupku. Sa tog stanovišta posmatrano, rešenje Poverenika može se smatrati veoma značajnim iako suštinski ne predstavlja iznenađenje niti novinu. Ono je samo potvrdilo nešto što je i do sada trebalo da bude nesporno u radu tužilaštva.

Javni tužioci su dužni da preduzimaju krivično gonjenje kada postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično delo ili da je određeno lice učinilo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti. Ta dužnost izvire iz činjenice da se krivično gonjenje preduzima u javnom interesu. U tome je izričit i Poverenik za informacije od javnog značaja, prema kome "informacije kojima raspolaže Tužilaštvo, koje su nastale u radu ili u vezi sa radom Tužilaštva, jesu informacije od javnog značaja za koje javnost ima pravo da zna".

ŠTA JESTE, A ŠTA NIJE INFORMACIJA OD JAVNOG ZNAČAJA

Navedena razlika u gledištima dva državna organa, jednog samostalnog u gonjenju učinilaca kažnjivih dela i drugog samostalnog i nezavisnog u zaštiti ostvarivanja prava na pristup informacijama od javnog značaja kojima raspolažu organi javne vlasti, o tome šta jeste, a šta nije informacija od javnog značaja, nije samo razlika u pogledu pravne prirode neke informacije. Na osnovu i nakon nje nastaju i druge, takođe veoma značajne razlike.

Prva se tiče procedure, tačnije postupka za njeno ostvarivanje. Pre svega, Zakonik o krivičnom postupku ne "bavi" se podnosiocem krivične prijave kao takvim, već podnošenjem krivične prijave i, tim povodom, učesnicima u postupku koji je mogu podneti. Preciznije, ukoliko nije reč o oštećenom ili policiji, navedeni Zakonik ne propisuje posebna prava nekog neodređenog podnosioca krivične prijave. Nasuprot tome, on nekoliko svojih članova posvećuje uopštenom pravu na "razmatranje spisa". Saglasno njima, svako ima pravo na razmatranje spisa, kao što svako ima pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja.

Međutim, razlika postoji u pogledu sadržine, tj. "kakvoće" prava. U krivičnom postupku svako "može razmatrati, kopirati ili snimati pojedine spise, osim onih koji imaju oznaku stepena tajnosti". Nasuprot tome, svako "ima pravo da mu bude saopšteno da li organ vlasti poseduje određenu informaciju od javnog značaja, da mu se informacija od javnog značaja učini dostupnom tako što će mu se omogućiti

uvid u dokument koji sadrži informaciju od javnog značaja, pravo na kopiju tog dokumenta, kao i pravo da mu se, na zahtev, kopija dokumenta uputi poštom, faksom, elektronskom poštom ili na drugi način”.

Druga, ništa manje važna razlika, tiče se tereta dokazivanja. Spisi koji se u krivičnom postupku mogu razmatrati, kopirati ili snimati ne smeju imati oznaku tajnosti. Teret dokazivanja da je imaju leži na sudu i organima koji su ovlašćeni da ih kao takve označe. Međutim, nepostojanje oznake tajnosti ne znači automatski i ostvarivanje tih prava. Naprotiv, “dozvolu za razmatranje spisa u toku postupka daje javni tužilac odnosno sud, a nakon završetka postupka predsednik suda ili službeno lice koje on odredi”. I kao da to nije dovoljno samo po sebi, već je ograničenje učinjeno na način za koji se smatra da nosi koruptivni rizik.

Formulacija “daje javni tužilac, odnosno sud” predstavlja možda najbolji primer onoga što Metodologija za procenu rizika od korupcije u propisima definiše kao faktor rizika - preklapanje nadležnosti. Preklapanje nadležnosti stvara sukob nadležnosti između organa javne vlasti kojima su data identična ovlašćenja, odnosno kada je donošenje određenih odluka povereno nekolicini organa javne vlasti. S druge strane, pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja ostvaruje se podnošenjem pismenog zahteva organu vlasti. Iako zahtev mora da sadrži naziv organa vlasti, ime, prezime, odnosno naziv i adresu tražioca, kao i što precizniji opis informacije koja se traži, tražilac informacije ne mora navesti razloge za zahtev. Razlog leži u činjenici da se “interes javnosti da zna pretpostavlja u pogledu svih informacija kojima organ javne vlasti raspolaže, osim ako organ vlasti ne dokaže suprotno”.

Pretpostavljeni interes javnosti da zna tužilaštvo je moglo da ospori, ali u ovom slučaju to nije učinilo. Umesto toga, ono je pokušalo da interes javnosti da zna “zameni” pravom uvida, tj. razmatranja spisa predmeta. Zahvaljujući nedvosmislenom stavu Poverenika da “podnošenjem zahteva za pristup informacijama od javnog značaja (...) tražilac informacije nastupa kao reprezent javnosti generalno...”, to se pokazalo kao nepodoban pokušaj.

Kao jedina posledica ostaje ukor Poverenika da je tužilaštvo “pogrešilo kada je navelo da je u predmetu, u vezi sa kojim su tražene informacije, tražilac informacije i podnosilac krivične prijave, te da je mogao da izvrši uvid u spise predmeta (...) a da nije imalo u vidu da je predmetni zahtev žalilac podneo radi ostvarivanja prava na pristup informacijama od javnog značaja (...) koje pripada svakom pod jednakim uslovima, pa i žaliocu, bez obzira da li je podnosilac krivične prijave”.

Pravni savetnik TS Robert Sepi za Vreme

Kako su sklapani poslovi za usluge obezbeđenja vakcinalnih punktova

Danas, M. Radenković, 8. juna 2022.

Dodeljivanje poslova obezbeđenja punktova za vakcinaciju protiv kovida 19 u Beogradu pratilo je nekoliko nelogičnosti u prethodnih godinu dana, piše list "Danas"..

Svaki od ovih poslova dobila je ista firma – Atlas security, a sklapanju ugovora u svim situacijama prethodio je pregovarački postupak bez objavljivanja javnog poziva, pokazuju podaci sa portala javnih nabavki. Ovo je inače procedura za koju stručnjaci kažu da je treba što ređe sprovoditi jer ograničava konkurentnost ali i ostavlja prostor za netransparentno postupanje.

U poslednjoj prilici Atlas security je dobio posao obezbeđenja punktova za vakcinaciju na Beogradskom sajmu u martu, ugovor vrednosti od dva i po miliona dinara je sklopljen početkom aprila da bi samo dve nedelje kasnije ovaj punkt bio zatvoren za vakcinaciju građana.

Da li to znači da je ova firma dobila preko dva miliona dinara za dve nedelje posla, ili je na neki drugi način nastavljeno njeno angažovanje, pitanje je na koje Danas nije dobio odgovor od Gradskog sekretarijata za poslove odbrane, vanrednih situacija, koji je sprovodio ove nabavke.

Nije nam odgovoreno ni na pitanje zašto je uopšte pokretan postupak za izbor obezbeđenja za punktove na Sajmu u martu kada su oni već u aprilu zatvoreni, kao ni zašto je svaki od ovih postupaka sproveden kao pregovarački postupak bez objavljivanja javnog poziva.

Miloš Đorđević iz Transparentnosti Srbija kaže da „činjenica da je punkt za vakcinaciju zatvoren samo dve nedelje nakon što je zaključen ugovor ukazuje na lošu koordinaciju i planiranje između organa grada, ali i na pitanje svrishodnosti trošenja novca građana“.

– Moguće je da je nakon zatvaranja punkta obezbeđenje služilo za čuvanje magacina ukoliko je on postojao ili su usluge korišćenje za neku drugu lokaciju. Pošto je ugovor bio zaključen do utroška sredstava, ne znamo ni koliko je novca utrošeno. Ovakve stvari možemo samo da nagađamo jer nam u slučaju ove vrste postupka na Portalu javnih nabavki nije dostupna nikakva dokumentacija osim odluke o dodeli ugovora, što su problemi na koje Transparentnost Srbija ukazuje od stupanja na snagu važećeg Zakona – navodi Đorđević.

Gradski sekretarijat je prvi put sproveo postupak za uslugu obezbeđenja za punktove za vakcinaciju u aprilu 2021. godine. Tada je kao model izabran pregovarački postupak bez objavljivanja javnog poziva, koji zakon dozvoljava u nekoliko posebnih situacija. Jedna od njih je i hitnost odnosno kada određeno dobro ili uslugu treba što pre obezbediti, na šta se Gradski sekretarijat pozvao. U vreme kada je vakcinacija počinjala, takva vrsta hitnosti može delovati logično. Ono što je međutim nelogično jeste da se na istu hitnost Sekretarijat poziva prilikom svake naredne nabavke usluge obezbeđenja. Takvih nabavki bilo je još pet.

-Ukoliko pretpostavimo da je za prvu od šest uzastopnih nabavki usluga fizičko-tehničkog obezbeđenja koje je Sekretarijat sproveo zaista i postojao razlog da se primeni ovakav postupak, uslovljen izuzetnom hitnošću prouzrokovanom događajima koje naručilac nije mogao da predvidi, ne bi se isto moglo reći i za ostale nabavke u nizu. Naručilac je, uzimajući u obzir koliko dana je prošlo od prve do druge nabavke, imao sasvim dovoljno vremena da isplanira i sprovede otvoreni postupak koji garantuje veću transparentnost, kao i konkurenciju. Zaključivanje okvirnog sporazuma bi, zbog mogućnosti koje pruža, takođe bilo pogodno u ovom slučaju – navodi Đorđević.

Sekretarijat je sklapao ugovore za poslove obezbeđenja punktova za vakcinaciju na Sajmu i u šoping centrima u prethodnih godinu dana. Prema podacima koji su dostupni na portalu javnih nabavki ukupna vrednost ovih ugovora je oko 30 miliona dinara.

Netransparentnost nikad veća

Miloš Đorđević objašnjava da je korišćenje pregovaračkog postupka bez objavljivanja javnog poziva „postalo u neku ruku ustaljena praksa kada se radi o nabavkama koje su povezane sa pandemijom COVID-19“. „Naručiocima koriste mogućnosti koje im Zakon o javnim nabavkama pruža i pozivaju se na odredbe koje im daju maltene potpunu diskreciju prilikom sprovođenja ove vrste postupka u kom su konkurencija i transparentnost svedeni na minimum. Naručiocima nisu u obavezi da objavljuju konkursnu dokumentaciju, a u ovim konkretnim postupcima naručilac nije bio obavezan ni da Kancelariji za javne nabavke podnese obrazloženje i dokumentaciju u vezi sa opravdanošću primene ovih postupaka“, kaže Đorđević.

Na medicinsku opremu potrošene stotine miliona evra, revizija i dalje nema

Nova ekonomija, 18. juna 2022.

Tri nove kovid bolnice koštale su nas najmanje 130 miliona evra, vakicne smo najverovatnije platili oko 160 miliona evra, a RFZO je samo 2020. godine potrošio pola milijarde evra više nego pre pandemije, pokazale su [analize Nove ekonomije](#).

Iako je ministar zdravlja Zlatibor Lončar u aprilu 2020. godine na konferenciji na medije rekao da će javnost dobiti izveštaje o kupovini opreme, to se i dalje nije desilo.

"Ja moram samo da Vas zamolim za malo strpljenja", odgovorio je tada ministar Lončar na pitanje novinara BIRN-a o količinama i ceni kupljenih respiratora.

Kako je objasnio, čim se proces nabavke respiratora bude završio, stići će i odgovor.

"Ali ne samo to, imaćete za sve ono što smo nabavili koliko smo platili, kao što imate u zdravstvu. Ja mislim da u zdravstvu imate bukvalno u svakom sekundu da znate koliko je šta plaćeno, kome je plaćeno, kako i šta je urađeno."

Zbog čega ništa od ovoga što je ministar obećavao nije objavljeno nisu nam odgovorili iz Ministarstva zdravlja.

Novinari i organizacije civilnog društva su na početku pandemije tražili podatke o kupovini opreme, ali su iz institucija počeli da pristižu odgovori kako su sve nabavke u vezi sa pandemijom označene stepenom tajnosti "strogo poverljivo" u skladu sa zaključkom Vlade.

Na vakcine najverovatnije dato 160 miliona evra

Iako je nabavka vakcina protiv COVID-19 sprovedena u potpunoj tajnosti, Nova ekonomija je uvezivanjem podataka o uvozu i registrovanim lekovima došla do saznanja da smo vakcine u toku 2021. godine najverovatnije [platili oko 160 miliona evra](#).

Naime, za ovu sumu je porastao uvoz vakcina za humanu medicinu 2021. godine u odnosu na godinu ranije.

Ono što je izvesno je da je Srbija samo ruske i kineske vakcine platila preko 106 miliona evra jer u toku 2021. godine nisu postojale vakcine protiv drugih bolesti koje su registrovane za promet u Srbiji, kako pokazuju podaci Agencije za lekove i medicinska sredstva (ALIMS).

To znači da bi ukupni podaci o uvozu vakcina iz Rusije i Kine trebalo da se u potpunosti na kupovinu vakcina protiv koronavirusa.

Iz Kine je uvezeno ukupno 58 tona vakcina, vrednosti 82,1 miliona evra, a iz Ruske Federacije osam tona vrednosti 24 miliona evra, vidi se iz statističkih podataka.

Na zahtev Nove ekonomije kojim smo tražili podatke o uvozu vakcine za humanu i veterinarsku upotrebu u 2021. godini iz Uprava carina su nam odgovorili da se radi o podacima koji su označeni stepenom tajnosti "strogo poverljivo".

Tri nove kovid bolnice koštale su nas najmanje 130 miliona evra, vakcine smo najverovatnije platili oko 160 miliona evra, a RFZO je samo 2020. godine potrošio pola milijarde evra više nego pre pandemije, pokazale su analize Nove ekonomije.

Iako je ministar zdravlja Zlatko Lončar u aprilu 2020. godine na konferenciji sa medijima rekao da će javnost dobiti izveštaje o kupovini opreme, to se i dalje nije desilo.

"Ja moram samo da Vas zamolim za malo strpljenja", odgovorio je tada ministar Lončar na pitanje novinara BIRN-a o količinama i ceni kupljenih respiratora.

Kovid bolnice nas koštale 130 miliona evra

Prilikom izgradnje kovid bolnica u Batajnici, Kruševcu i [Novom Sadu](#) objavljeni su podaci o sprovednim pregovaračkim postupcima.

Međutim, s obzirom na to da su na tendere mogle da se prijave jedino firme koje su bile pozvane, konkurencije nije ni bilo.

Sve tri kovid bolnice gradile je ista grupa kompanija, koje su nakon ovih poslova [dobile i posao izgradnje fabrike vakcina](#).

Kovid bolnice su imale i istog glavnog dobavljača opreme, [Magna farmaciju](#), čiji su prihodi nakon pandemije porasli za čak šest puta.

Dostupni podaci pokazuju da je izgradnja i opremanje kovid bolnice u Batajnici koštalo 42,9 miliona evra, u Kruševcu 37,7 miliona evra, a u Novom Sadu 48,6 miliona evra. Time ukupni izdaci za ove potrebe dostižu gotovo 130 miliona evra.

Takođe, ova suma ne mora biti konačna jer je [Državna revizorska institucija upozorila](#) da Ministarstvo zdravlja nije objavljivalo sve anekse ugovora kojima je povećavalo cene opreme.

Troškovi RFZO veći za pola milijarde evra.

Samo u toku prve godine pandemije, 2020, troškovi Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje (RFZO) porasli su za 38 odsto u odnosu na 2019. godinu, vidi se u javno dostupnim finansijskih izveštajima.

RFZO je najviše trošio na nabavku materijala i opreme, za šta je te godine izdvojeno preko pola milijarde evra, pokazala je [analiza Nove ekonomije](#).

Upravo je ta suma bila prvi nagoveštaj toga koliko je potrošeno na nabavku opreme prve godine pandemije s obzirom na to da su nabavke mahom pod oznakom "strogo poverljivo".

Na PCR testove prve godine dato 30 miliona evra

Srbija je tokom 2020. godine na nabavku PCR testova za detekciju koronavirusa potrošila najmanje 3,4 milijarde dinara, odnosno oko 28,6 miliona evra, kako je [objavila Nova ekonomija](#). Najviše su kupovani testovi kineskih proizvođača Sansure i BGI, kao i američkog proizvođača Abbott.

Promet Sansure testova na teritoriji Srbije je 2020. godine iznosio 2,34 milijarde dinara (20 miliona evra), promet BGI testova bio je 968 miliona dinara (8,2 miliona evra), a Abbott PCR testova 56,4 miliona dinara (oko 480.400 evra) pokazuju podaci Agencije za lekove i medicinska sredstva (ALIMS).

S obzirom na to da je PCR testiranje na SARS-CoV-2 (koronavirus) od početka pandemije moguće uraditi samo u državnim referentnim laboratorijama, može se zaključiti da se celokupan promet odnosi na snabdevanje institucija u kojima se one nalaze. Odnosno, da su državne ustanove potrošile 30 miliona evra na kupovinu PCR testova.

Nenadić: Skupština da zatraži reviziju troškova

Narodna skupština bi trebalo da zatraži reviziju svih nabavki za vreme pandemije, ocenjuje programski direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić.

On objašnjava da je sporna zakonitost tajnosti podataka o javnim nabavkama za vreme pandemije. U prvoj polovini 2020. godine na snazi je bio stari zakon o javnim nabavkama koji je predviđao da procedura raspisivanja javnog tendera može da se izbegne u kriznim situacijama kao što je pandemija.

Međutim, Nenadić pojašnjava da je da je zakon i u ovim situacijama nalagao da se obezbedi poštovanje načela poput načela transparentnosti i konkurencije.

U julu 2020. godine počeo je da se primenjuje novi zakon koji uopšte ne predviđa da javni tenderi mogu da se izbegnu u ovim situacijama već daje samo mogućnost korišćenja pregovaračkog postupka.

Problem je da li su uvek zaista postojali uslovi da za primenu pregovaračkog postupka, kaže Nenadić. "Sudeći po onim stručnim informacijama koje se mogu naći u vezi sa zaključenim ugovorima, čini se da ti osnovi za primenu pregovaračkog postupka nisu postojali u svim takvim situacijama", zaključuje on.

